

Razven teh slovničnih in pravopisnih nalog gojimo v največji meri spisovne naloge.

Spisovne vaje naj so v ozki zvezi z drugimi predmeti, ne pa ločene t. j. piše naj se snov, katero smo ustmeno obravnavali.

Take naloge izdelujejo učenci tega oddelka po vprašanjih, po načrtu, proti koncu šolskega leta ako je mogoče tudi prosto.

Hočem podati nekaj vzgledov!

a) Občina. (Po vprašanjih.)

Kako se imenuje naša občina? V katerem okraju ali deželi je? Koliko šteje vasij? Katere so največje vasi? Koliko ima naša občina prebivalcev? Kateri jezik govore? S čim se pečajo občani? Koliko mož šteje naš občinski odbor? Kdo je občinski predstojnik? Katere občine so naši mejaše?

Vprašanja napišemo na šolsko tablo; kadar znajo na vprašanja ustmeno odgovarjati, pišejo.

Črešnja (Po načrtu) — sadno drevo — korenine — deblo — lub — veje — listi — cveti — sad — korist.

Načrt napišemo na šolsko tablo, učenci ustmeno opišejo po podanih točkah dotično stvar, potem pišejo.

Načrt pa lahko napišemo tudi mej ustmeno pripravo, takrat ga učenci sami iščejo.

Stari Slovani. (Prosto.)

Stari Slovani so bili pobožni, pošteni, delavni in pohlevni. Spoštovali so stare ljudi ter skrbeli za bolnike in siromake. Popotnike so gostoljubno sprejemali.

Stari Slovani so obdelovali polje, redili živino in sadili sadonosno drevje. Kopali so tudi rudo, narejali sol in tkali platno. Bili so poganske vere.

Učitelj sam pove stavke ali jih pa učenci na ustmena vprašanja odgovore, potem jih večkrat ponove in zapišejo.

V tem oddelku pričnemo tudi z listi, a le toliko, da se privadijo glavni vnanji obliki lista.

V to nam dobro služijo listi, ki so pridejani „Drugemu berilu in slovnici“. Učenci te liste prepisujejo, ali jim pa spreminjajo začetek in konec.

Razne naloge svojih součencev naj učenci glasno čitajo, da se privadijo čitanju rokopisov, kar je tudi velike važnosti za spisje. **M. Janežič-Peče.**

Ž o l n e.

(Konferenčna razprava: stvarna obravnavava s pripravo za spisje.)

(Konec.)

Najložja naloga bi bila, ako napišemo vprašanja, katere smo stavili pri opisu. Držimo se lahko istega reda.

Kaj je črna žolna? Kakšne barve je? Kakšna je glava? Kljun? Jezik? Kak je trup? Rep? Nogi? Koliko prstov ima na nogi? Kako ima obrnjene? Kje gnezdi? S čim se hrani?

Ker je ta red dogovorjen, lahko napišejo brez vprašanj. V nižjih oddelkih dati moreš to nalogo le po vprašanjih. Ako si dobro razložil, odgovore oziroma ponove na ta vprašanja le nekaj slabijih učencev.

V sredo ima urnik 1 uro za spisje. Tu dobe nalogo: Opišite žolno po teh vprašanjih! Opišite žolno.

Učenci 4. oddelka, (referent je učitelj na dvorazrednici), pisati morejo že težje naloge, katero smo v terek pripravili. Otroci ne pišejo vseh teh nalog, ampak le jedno ali drugo.

Ker so se morali otroci po našem sestavljenem podrobnem učnem načrtu že seznaniti o sesalcih, kolikor smo jih sprejeli, o zadnjem reprezentantu ptic smo sedaj govorili, nastane naloga: Opišite

ptice! Primerjajte žolne s plavaricami! ujedami itd.

Za vzgled pa vzamem: Primerjajte sesalce s ptiči! (Glej Uč. Tov. št. 7. 1891: L. Letnar: Podrobni učni načrt.)

Naloga razpade v dva odstavka. V prvem govorimo o podobnosti, v drugem o razliki.

Začnem tako:

Kaj daje trdoto telesu sesalcev? Kaj pticam? Vse kosti jedne živali imenujemo kostnik. Tu so si sesalci in ptice podobne. Rečemo: Sesalci in ptice imajo trd kostnik. Ponovi N.! Da si bodete lažje zapomnili: zapišem na tablo: „Kostnik“. Kdo mi zna povedati, v čem so si še podobni? Ako ne, jih napeljem: Kako kri imajo sesalci? Ptiči? S čim dihajo sesalci, ptiči? Tako iščemo dalje, na tabli pa vidimo zapisano:

Kostnik, kri, pluča — hrana — bivanje — korist, škoda; pokriti — gobec, kljun — oči — zunanji udje — gibanje — mladiči — po zimi.

To je nastalo iz nastopnih stavkov:

Sesalci in ptice imajo trd kostnik, rdečo in toplo kri ter dihajo s pluči. Nekateri sesalci in ptiči se hranijo z mesom drugih živalij, nekateri pa uživajo rastline. Sesalci in ptiči se nahajajo pri domu, na polji, v gozdu in v vodi. Veliko sesalcev in ptičev je koristnih, nekaj pa tudi škodljivih.

Sesalci so pokriti z dlako, ptiči pa s perjem. Sesalci imajo gobec z zobmi, ptiči pa rožen kljun. Sesalci imajo oči naprej obrnjene, ptiči pa na obe strani. Prvi imajo štiri noge, drugi le dve, namesto prvih imajo peruti. Ptiči letajo po zraku, sesalci pa ne. Sesalci skote žive mladiče, katere doje z mlekom; ptiči pa iz jajec izvale mladiče. Nekateri sesalci prespe zimo, nekateri ptiči se pa preselijo v gorkeje kraje.

To nalogo po potrebi lahko razširiš ali pa skrčiš. Vender dozdeva se mi, da je v ljudski šoli ne bodemo širili, temveč raje skrajšali. Ko znajo otroci to povedati, za kar bode komaj pol ure zadostovalo, pogovoriti se mora še nekoliko o stavkih.

To mi je mogoče v sredo, ko imam pol ure slovnico. Tu ponovimo le, kar smo se že učili. Kako storim to, pokazati hočem pri nastopni nalogi.

Omenil sem že, da nikakor ne pišejo otroci vseh teh nalog, temveč le jedno izmed njih. Pokazati hočem še, kaj in koliko si mislim jaz o „prosti nalogi“. Prosta naloga ljudske šole ni nikoli proizvajanje (produkcija) temuč le ponovljenje (reprodukcija). Vzel bi tako:

Prva dva odstavka iz „Žolne“ so memorirali. Pol ure jezikovnega uka porabim za izpraševanje. To bi bilo teden ali več pozneje. Zraven porabil bi pol ure slovnice za spoznavo stavkov.

Beri prvi stavek N.! Kakšen je ta stavek? Iz koliko stavkov je zložen? Odgovor bode najbrže: „iz sedem“. Kateri je prvi stavek? Odgovor (znabiti) „V gozdu“. Pomenita li kaj te dve besedi? Kaj moraš pridjati, da bode pomen? Vidimo, da je prvi stavek raztrgan. Je li ta stavek (1.) tudi zložen, skrčen? Zakaj je pa vejica? (Zato, da ločimo drugi stavek.) Beri mi drugi stavek N.! Tretji, četrti! Ti trije so si sorodni, ker vsak govori o deblu, zato zaznamvam (3. 4.) z nekoliko tanjšimi črtami. Beri peti stavek, N.! Zakaj je pa tu spredaj podpičje? Radi dolgosti zloženega stavka. Beri šesti stavek! Zakaj je pa tu pred „in“ vejica? Tudi radi dolgosti zloženega stavka. S katerimi vezniki so vezani drugi, peti in šesti stavek s prvim? (Kje.) Kaj so zadnje besede? Del prvega stavka. Tako gremo stavek za stavkom, na tabli nastane naslednja slika:

l, l, |, |; l, |, l, |; l l. (Prvi odstavek.)

l, l l, l, — l, l, l, l; l, l l. (Drugi odstavek.)

Tako preidemo vse stavke, ne zmenimo se niti za glavne niti za odvisne stavke, ne belimo si glave niti s priredji, niti s podredji. Tega jaz svojih otrok ne učim. Poznajo le toliko stavke, da znajo rabiti vsaj nekoliko ločila. Nekaterniki priuče pa svoje otroke v tem na ločila, da se nauče dotične (bolj navadne veznike, pred kate-

rimi se stavi ločilo. Tudi ti so s svojim trudom zadovoljni.

Po tem načrtu ponove slabejši učenci vso tvarino, kar navadno prav dobro store V spisni uri jim rečem: „Napišite prva odstavka iz ‚Žolne‘ na pamet“!

Na tak način pripravim jedno ali drugo nalogo

Za sredo je vselej prost četrtek. Naša naloga je spisana, dobro ali slabo, kakor se časi že samo od sebe načini. Treba jo je popraviti. No, to je delo za prost četrtek.

Navzlic prostemu četrtku vzamem rdečo tinto in pero ter se vglobim v delo. Med delom se ne moreš z nikomur pogovarjati, recimo, delo je končano. Po glavi ti kar mrgoli samih napak: manjkanje ločil, strešic, pik nad črko, napačno pisane besede, celi stavki brez vsake zveze, da celo kraj in dan ne zapiše pravilno, kaj še, ko slednjič zapaziš, da se niti prav ni podpisal pod nalogo. Da se znebiš nekoliko teh neusmiljenih duhov, zapišeš si jih na popir, da se jih lažje otreseš in iz spomina spustiš,

kajti v soboto moraš se jih spomniti. Takrat imamo pol ure pravopisje, treba bode plačilo deliti. Napake, katere ima več nalog, poveš skupno, posamniku le takrat omeniš, ako ga moreš izvanredno pohvaliti ali pokarati. Jaz pregledam površno še jedenkrat naloge, težje besede pravilno zapišemo na tablo in ako čas pripušča razdelim zvezke, na kar precej popravijo, ako pa ne, počakam do druge priložnosti, kdor je pisal „kz,“ piše še jedenkrat, a to po šoli. Da vidijo napake rabim taka znamenja:

/ = ako manjka ločila, pike na i, j, strešice.

∨ = ako manjka besede.

— = (podčrtam) ako je beseda napačno zapisana.

— = ako je beseda napačno izbrana.

prečrtam = ako „ni za noben konec“.

Zanikarno nalogo prečrtam, ter jo niti ne pregledam. S tem je moja naloga skončana. Vas pa prosim, ne prištejte jo zanikarnim ter jo popravite. **Janko Tomau.**

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

XVIII. Kako mora biti šolski vrt urejen, da se more vzglednim imenovati.

C. kr. deželni šolski svet razglašá nastopni razpis na c. kr. okrajne šolske svete: Z. 1765

L. Sch. R. Infolge einer Petition der k. k. Landwirthschaftsgesellschaft für Krain hat der Landtag in der 11. Sitzung vom 2. April 1892 den Landesausschuss beauftragt, im Interesse der Hebung des Schulgartenwesens und einer bessern Entlohnung der betreffenden Schulgärtner beim Landesschulrathe zu wirken:

1. Dass festgestellt würde, wie beschaffen und bearbeitet ein Schulgarten sein müsse, um als mustergiltig bezeichnet zu werden und

2. dass jenen Lehrern, welche solche Schulgärten hergestellt haben, eine fixe

Remuneration jährlicher 36 fl. in so lange bewilliget werde, als der Schulgarten auch in mustergiltigen Stande erhalten resp. in solange dem Landesschulrathe ein Credit aus dem Normalschulfonde zur Förderung des landwirthschaftlichen Unterrichtes zur Verfügung stehen wird.

Nach dem infolge diesbezüglicher Mittheilung des Landesausschusses eingeholten Gutachten des Centralausschusses der Landwirthschaftsgesellschaft soll ein Schulgarten, um als Mustergarten zu gelten wie folgt, beschaffen sein:

1. Muss er mindestens 3 Ar gross und umfriedet sein.

2. Es müssen in demselben Obst-, Gemüse- und Blumencultur vertreten sein, doch macht die Rebencultur in Weingebieten und die Forstcultur mustergiltiger.